

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาฝาย
ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
Community Participation in Solid Waste Management of Ban Na Fai,
Na Fai Sub-district, Mueang District, Chaiyaphum Province

สุนทร ปัญะพงษ์, อัญชลี ชัยศรี, ทศไนยวรรณ ดวงมาลา, วิมลศิลป์ ประจักษ์ภูมิ

Soonthorn Panyapong, Anchalee Chaisri,

Thusanaiwan Duangmala, Wimonvil Prungchaiyaphum

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Chaiyaphum Rajabhat University

E-mail: soonpan_cpru@hotmail.com

ได้รับบทความ: 19 กันยายน 2563; แก้ไขบทความ: 12 ตุลาคม 2563; ตอรับตีพิมพ์: 21 ตุลาคม 2563

Received: September 10, 2020; Revised: October 12, 2020; Accepted: October 21, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน และเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ประชากรที่ทำการศึกษาค้นคว้าคือ ประชาชนที่อาศัยในชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ จำนวน 320 คน โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าจำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่าสำหรับสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าสถานการณ์ปัญหาขยะในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 87.10 ขยะในครัวเรือนเป็นถุงพลาสติกหรือขวดพลาสติก คิดเป็นร้อยละ 66.30 มีขยะในชุมชนเป็นประเภทถุงพลาสติกหรือขวดพลาสติก คิดเป็นร้อยละ 72.30 ครัวเรือนไม่คัดแยกขยะก่อนทิ้ง คิดเป็นร้อยละ 55.40 ความถี่ในการเก็บขยะของชุมชนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 35.60 ช่วงเวลาในการเก็บขยะตอนเช้า คิดเป็นร้อยละ 28.70 วิธีการในการกำจัดขยะแบบทิ้งลงถังขยะ คิดเป็นร้อยละ 56.40 ผลกระทบจากปัญหาขยะในชุมชนคือส่งกลิ่นเหม็น คิดเป็นร้อยละ 59.40 ส่วนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน พบว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 (S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 (S.D. = 0.69) รองลงมาคือด้านการมี

ส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 (S.D. = 0.67) และด้านการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 (S.D. = 0.72) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน, การจัดการขยะมูลฝอย

Abstract

The objectives of the research entitled “Community participation in solid waste management of Ban Na Fai, Na Fai Sub-district, Mueang District, Chaiyaphum Province are 1) to study the situations of wastes and solid waste management of the community and 2) to study the participation of the community in solid waste management in the community. The population included the people living in Baan Na Fai Community, Na Fai Sub-district, Mueang District, Chaiyaphum Province. The samples consisted of 320 people. The reliability was set at 95%. The research instrument was a questionnaire. The statistics used in data analysis were number, percentage, mean and standard deviation.

The result finds as following:

Regarding the situations of waste and solid waste management of the community, most of the respondents (87.10%) recognized that there was the problem of waste in the community, and 66.30% of them agreed that the household wastes were plastic bags or plastic bottles. Moreover, 72.30% of the respondents agreed that the community wastes were plastic bags or plastic bottles. In addition, 55.40% recognized that the households did not sort waste before discarding. Also, 35.60% responded that the frequency of waste collection in the community was once a week, and 28.70% reported that the period of waste collection was in the morning. Furthermore, 56.40% responded that the method of waste disposal was to throw in the trash. Finally, 59.4% agreed that the impact of waste in the community was bad smell. For the community participation in community waste management, it was found that the overall participation in community waste management in Ban Na Fai, Na Fai Sub-district, Mueang District, Chaiyaphum Province was in the highest level with an average of 3.29 (S.D. = 0.68). The highest mean was

found in participation in receiving, benefits with an average of 3.35 (S.D. = 0.69), followed by participation in monitoring and evaluation and participation in operations with an average of 3.31 (S.D. = 0.67), and participation in thinking and decision made with an average of 3.19 (S.D. = 0.72) respectively.

Keywords: Community Participation, Solid Waste Management

1. บทนำ

ขยะเป็นปัญหาสำคัญของมนุษยชาติ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติได้เข้ามาเป็นหน่วยงานกลางที่ประสานความร่วมมือของประเทศต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาขยะล้นเมือง ด้วยการกำหนดให้มีโครงการวันรณรงค์เพื่อโลกสะอาดเป็นครั้งแรกในปี 1993 เพื่อเชิญชวนให้ทุกประเทศได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับขยะในชุมชนของตน ทำให้ทุกคนได้เกิดความตระหนักถึงปัญหาขยะที่มีผลกระทบต่อสุขภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาขยะ การกำจัดขยะมูลฝอยของชุมชนมีอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างหนึ่งที่แสดงถึงการขาดความรับผิดชอบของคนไทย คือประชาชนทิ้งภาระหน้าที่ให้กับเจ้าพนักงานทำความสะอาด ไม่รวมมือในการลดและนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ การแก้ไขปัญหาขยะจึงไม่ควรมองไปที่เรื่องของส่วนรวมเพียงอย่างเดียว แต่ควรมองย้อนกลับมาที่ตัวบุคคลเป็นหลัก สำหรับแนวทางที่แก้ไขปัญหาขยะล้นเมืองในภาคประชาชนนั้นสามารถใช้หลักการ 4 Rs สร้างจิตสำนึกต่อสังคม ได้แก่ 1) ลดการใช้ คือลดการบริโภคสินค้าที่ฟุ่มเฟือย ใช้อย่างประหยัดและใช้เท่าที่จำเป็น 2) การซ่อมแซม คือการซ่อมแซมวัสดุสิ่งของที่ชำรุดให้อยู่ในสภาพที่ดีใช้งานได้นาน ไม่ต้องทิ้งเป็นขยะหรือต้องสิ้นเปลืองซื้อใหม่ 3) การใช้ซ้ำ คือการนำสิ่งของที่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า และ 4) การนำกลับมาใช้ใหม่ คือการนำขยะมาแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ การลดขยะด้วยวิธีการเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อคุณภาพชีวิตเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ดียิ่งขึ้น โดยประชาชนควรให้ความสนใจ มีการตระหนักและรับรู้ถึงปัญหาของขยะในสถานการณ์ปัจจุบันและที่จะขยายตัวในอนาคต อีกทั้งหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนควรมีการจัดโครงการรณรงค์พร้อมช่วยเหลือ เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาขยะที่เกิดขึ้น (วิกรม กรมดิษฐ์, 2554: 17-19)

เมื่อพิจารณาถึงการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าและมีความทัดเทียมกับนานาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ ในปี พ.ศ. 2553 ปริมาณมูลฝอยที่เก็บรวบรวมได้ทั่วประเทศมีประมาณ 15.16 ล้านตันหรือประมาณวันละ 41,532 ตัน ในเขตกรุงเทพมหานคร มีประมาณวันละ 8,766 ตัน คิดเป็นร้อยละ 21 ของปริมาณขยะทั้งหมด ในเขตเทศบาลเมืองและเมืองพัทยา มีประมาณวันละ

16,620 ตัน คิดเป็นร้อยละ 40 ของปริมาณมูลฝอยทั้งหมด ส่วนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมีประมาณวันละ 16,146 ตัน คิดเป็นร้อยละ 39 ของปริมาณขยะทั้งหมด เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาพบว่า มูลฝอยเพิ่มขึ้นจากปี 2552 เพียงร้อยละ 0.3 (ประมาณ 0.05 ล้านตัน) ในเขตเทศบาลมีปริมาณมูลฝอยเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.54 ขณะที่มูลฝอยในเขตกรุงเทพมหานคร และในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลดลงร้อยละ 0.77 และร้อยละ 0.38 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลหลายแห่งยกระดับขึ้นเป็นเทศบาล จึงทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลลดลง ส่งผลให้ปริมาณขยะมูลฝอยของเขตเทศบาลมีปริมาณเพิ่มขึ้น (กรมควบคุมมลพิษ, 2551: 18-19)

การขยายตัวของชุมชนเมืองและการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลายพื้นที่ได้ประสบปัญหา ไม่สามารถจัดหาสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ขาดการบริหารจัดการที่ดี ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการที่เหมาะสม และเกิดความขัดแย้งในการดำเนินการปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล จำเป็นจะต้องได้รับการจัดการที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้ปัญหาขยายตัวและรุนแรงยิ่งขึ้นเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548: 1) โดยกฎหมายได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ดังนั้น พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50 กำหนดว่าภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้ “(3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล”

ชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น รวมทั้งมีประชากรแฝงที่เป็นคนชัยภูมิและต่างจังหวัดเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเข้ามาในพื้นที่ในหลายลักษณะ กล่าวคือ เป็นบุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ผู้ประกอบการทางธุรกิจ ผู้รับเหมา ผู้รับจ้าง และอื่น ๆ ที่ผ่านมามีปริมาณขยะชุมชนเริ่มมีปัญหาดังผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนและที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง และจากการสัมภาษณ์ประชาชนถึงวิธีการทิ้งมูลฝอยในชุมชน พบว่าไม่มีการคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้ง วิธีการกำจัดมูลฝอยประเภทอาหารที่เหลือจากการบริโภคจะให้สัตว์เลี้ยง หรือนำไปทิ้งบริเวณพื้นที่ว่างรอบบ้าน หรือมีการทิ้งใส่ถุงพลาสติกมัดปากถุง แล้วทิ้งลงถังมูลฝอยร่วมกับเศษกระดาษ ถุงพลาสติกกระป๋องหรือของที่ไม่ใช้แล้ว ถึงขยะส่วนใหญ่จะใช้ถังเพียงใบเดียว ไม่มีการใช้ถุงรองด้านในเพื่อรองรับมูลฝอย การทิ้งมูลฝอยจะทิ้งตามที่สาธารณะหรือพื้นที่ว่างของผู้อื่น รวมไปถึงการเผามูลฝอยกลางแจ้ง ซึ่งมีทั้งมูลฝอยอินทรีย์

เช่น กิ่งไม้ เศษใบไม้หรือมูลฝอยที่เผาแล้วทำลายชั้นบรรยากาศ เช่น ถุงพลาสติก รวมทั้งบางส่วนมีการทิ้งในแม่น้ำลำคลอง อาจกล่าวได้ว่าปัญหามูลฝอยในชุมชนบ้านนาฝายทางชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วมที่ชัดเจนในการจัดเก็บก่อนทิ้ง

ขณะเดียวกัน องค์การบริหารส่วนตำบลหลายแห่งได้ส่งต่อขยะให้เทศบาลเมืองชัยภูมิ ใช้วิธีการฝังกลบบริเวณบ้านมอดินแดง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ขนาดเนื้อที่ 50 ไร่ ปัจจุบันใช้พื้นที่ไปเป็นจำนวน 6 ไร่ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งที่อยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ได้นำขยะไปฝังกลบในบริเวณเดียวกัน ทำให้มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นมีปริมาณขยะมากกว่า 15 ตันต่อวัน แต่ด้วยปริมาณขยะมีอัตราการเพิ่มอย่างรวดเร็ว ทำให้พื้นที่บ่อฝังกลบไม่สามารถรองรับขยะได้อีก ปัจจุบันจึงใช้วิธีการเทกองทับลงบนพื้นที่บ่อฝังกลบเดิม ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหามลภาวะทางกลิ่น ซึ่งเป็นพาหะนำโรคติดต่อ ทำให้มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน

จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ประชาชนแต่ละชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการขยะมูลฝอย สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องนำไปกำจัดขยะให้น้อยที่สุด สามารถนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ ทั้งในส่วนของ การใช้ซ้ำและแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ ประชาชนสามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยลงได้จะส่งผลให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี สุขภาพอนามัยของประชาชนมีสุขภาพที่ดี สภาพภูมิทัศน์มีความสวยงาม รวมถึงได้ประโยชน์จากการคัดแยกขยะนำไปขายเป็นการเพิ่มรายได้ในครอบครัว และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ทำให้เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายได้อีกด้วย ประชาชนได้ทราบถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไข ปัญหาขยะมูลฝอยการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ พร้อมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดและแยกขยะอย่างเป็นรูปธรรม

จากความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เพื่อต้องการทราบถึงสถานการณ์ขยะและการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนที่ผ่านมาว่าเป็นอย่างไ และประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยหรือไม่ เพื่อนำผลการ ศึกษาไปเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรของชุมชน รวมทั้งเป็นประโยชน์ให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลนาฝายเพื่อบริหารจัดการขยะให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1) ตัวแปรต้น ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย 4 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Cohen & Uphoff, 1980)

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เป็นพื้นที่ทำการวิจัย

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

การวิจัยครั้งนี้มีประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 1,991 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลนาฝาย, 2561)

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ประชาชนที่อาศัยในชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 320 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยการใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ซึ่งแทนค่าตามสูตรได้ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = ประชากร 1,991 คน

e = ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มกำหนดให้คลาดเคลื่อนได้ 0.05%

$$\text{แทนค่า } n = \frac{1,991}{1 + (1,991 \times 0.05)^2}$$

$$n = 320$$

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถเลือกตอบได้ตามรายการ (Check-list) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้แสดงระดับการมีส่วนร่วมมี 4 ระดับ เกณฑ์การให้คะแนนตามมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (Rating scale) โดยมีรายละเอียด คำถามทั้งสิ้น 20 ข้อ โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2546: 162) ดังนี้

มีส่วนร่วมมากที่สุด ให้ 4 คะแนน

มีส่วนร่วมมาก ให้ 3 คะแนน

มีส่วนร่วมน้อย ให้ 2 คะแนน

มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชน ในชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษา โดยนำแบบสอบถามไปให้โดยตรงด้วยตนเอง พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม โดยให้ออกาสผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำแบบสอบถามอย่างอิสระ

3. จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถาม จำนวน 320 ชุด โดยมี แบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาและมีความสมบูรณ์ได้ทั้งหมด จำนวน 320 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาลงรหัสข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอในรูปตารางประกอบ

2. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชน สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวนและร้อยละ

3. วิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาขยะและการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ สถานการณ์ปัญหาขยะในชุมชน ประเภทของขยะในครัวเรือน ประเภทของขยะในชุมชน การคัดแยกขยะ ความถี่ในการเก็บขยะของชุมชน ช่วงเวลาในการเก็บขยะ วิธีการในการกำจัดขยะมูลฝอยของชุมชน ผลกระทบจากปัญหาขยะในชุมชน สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวนและร้อยละ

4. วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีหลักเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2546: 162) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.75 มีปัญหาน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.76 – 2.50 มีปัญหาน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.25 มีปัญหามาก

ค่าเฉลี่ย 3.26 – 4.00 มีปัญหามากที่สุด

4. สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.40 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.70 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 39.60 ประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 28.70 มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 48.50 อาศัยอยู่ในชุมชนมีระยะเวลาตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 37.60

ตอนที่ 2 สถานการณ์ปัญหาขยะและการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

สำหรับสถานการณ์ปัญหาขยะและการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่ามีสถานการณ์ปัญหาขยะในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 87.10 ขยะในครัวเรือนเป็นถุงพลาสติกหรือขวดพลาสติก คิดเป็นร้อยละ 66.30 มีขยะในชุมชนเป็นประเภทถุงพลาสติกหรือขวดพลาสติก คิดเป็นร้อยละ 72.30 ครัวเรือนไม่คัดแยกขยะก่อนทิ้ง คิดเป็นร้อยละ 55.40 ความถี่ในการเก็บขยะของชุมชนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 35.60 ช่วงเวลาในการเก็บขยะตอนเช้า คิดเป็นร้อยละ 28.70 วิธีการในการกำจัดขยะแบบทิ้งลงถังขยะ คิดเป็นร้อยละ 56.40 ผลกระทบจากปัญหาขยะในชุมชนคือส่งกลิ่นเหม็น คิดเป็นร้อยละ 59.40

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

สรุปวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ดังนี้ พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 (S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 (S.D. = 0.69) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 (S.D. = 0.67) ด้านการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 (S.D. = 0.72) ตามลำดับ

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.19 (S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการได้รับข้อมูลข่าวสารและเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจรของชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 (S.D. = 0.74) รองลงมาคือการเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนร่วมกับคณะกรรมการชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 (S.D. = 0.58) และการมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชน เพื่อจัดทำโครงการหรือกิจกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 (S.D. = 0.69) การมีส่วนร่วมในการจัดทำร่างหมู่บ้านปลอดขยะเพื่อการรักษาความสะอาดในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 (S.D. = 0.76) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการมีส่วนร่วมในการวางแผนงานโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 (S.D. = 0.83) ตามลำดับ

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 (S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการคัดแยกประเภทขยะ เช่น เศษกระดาษ พลาสติก ขวดแก้ว หรือขยะ มีพิษ ก็นำไปทิ้งลงถังขยะ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 (S.D. = 0.68) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมเสียค่าธรรมเนียมในการบริการการจัดเก็บขยะมูลฝอย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 (S.D. = 0.64) การนำขยะมูลฝอยในครัวเรือนมาทำเป็นปุ๋ยหมัก หรือนำหมักจุลินทรีย์ชีวภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 (S.D. = 0.69) การใช้ถุงผ้า/ปั่นโต/ตะกร้า มาซื้อสินค้าเพื่อลดการใช้ถุงพลาสติกและกล่องโฟม และการมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมของอาสาสมัครปลอดขยะในการรณรงค์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 (S.D. = 0.66) ตามลำดับ

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 (S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการมีส่วนร่วมในการลดขยะมูลฝอย เช่น ขวดแก้ว หรือ ถุงพลาสติกที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 (S.D. = 0.61) รองลงมาคือการไม่ทิ้งขยะลงถนน แม่น้ำลำคลองหรือใต้ถุนบ้าน ทำให้ถนน แม่น้ำลำคลองและใต้ถุนบ้านสะอาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 (S.D. = 0.72) การมีส่วนร่วมซื้อผลิตภัณฑ์ชนิดเติมแบบถุงพลาสติกมาใช้แทนการซื้อผลิตภัณฑ์แบบขวด ทำให้ลดรายจ่าย เช่น น้ำยาปรับผ้านุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 (S.D. = 0.75) การนำขยะมูลฝอยจากครัวเรือนมาทิ้งลงถังขยะของชุมชนที่จัดทำให้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 (S.D. = 0.68) และการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนแล้วนำไปขายเพื่อเพิ่มรายได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 (S.D. = 0.71) ตามลำดับ

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31 (S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการมีส่วนร่วมในการตอบแบบประเมินผลการปฏิบัติงานพนักงานรักษาความสะอาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 (S.D. = 0.65) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมประเมินผล การเก็บ การขนส่ง ลำเลียงและการกำจัดขยะมูลฝอยของรถเก็บขยะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 (S.D. = 0.67) การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนให้คณะกรรมการหมู่บ้านทราบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 (S.D. = 0.70) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบรายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอยของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 (S.D. = 0.68) และการมีส่วนร่วมในการแจ้งให้คณะกรรมการหมู่บ้านทราบ เมื่อพบเห็นถังขยะชำรุดหรือไม่เพียงพอต่อการใช้งาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 (S.D. = 0.68) ตามลำดับ

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยของบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า

1. สถานการณ์ขยะและการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน พบว่า ชาวบ้านนาฝายส่วนใหญ่มีความเข้าใจในสถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน โดยเฉพาะขยะจำพวกถุงพลาสติกหรือขวดพลาสติก แต่เนื่องจากชาวบ้านไม่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง แม้ว่าจะทิ้งลงถังขยะก็ตาม อีกทั้ง ชุมชนมีบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเก็บขยะสัปดาห์ละ 1 ครั้ง สิ่งที่มาคือส่งผลกระทบต่อปัญหาขยะให้กับชุมชน ทั้งกลิ่นเหม็น ความไม่สบายตาและสบายใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวัฒน์ ดิงหงะ (2561: บทคัดย่อ) ได้กล่าวถึงปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ ถังขยะไม่เพียงพอ ยังมีขยะตกค้างไม่มีการคัดแยกขยะ ขาดจิตสำนึกที่ดี ไม่มีนโยบายหรือกฎระเบียบการจัดการขยะ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ และการจัดเก็บขยะมีความล่าช้า และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยา สันมาแอ (2550: บทคัดย่อ) ที่กล่าวถึงปัญหาอุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยคือ ถังรองรับขยะมูลฝอยไม่เพียงพอ เก็บขยะไม่เป็นเวลา และมีสัตว์เลื้อยมาคุ้ยขยะมูลฝอย ข้อเสนอแนะให้มีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยอย่างสม่ำเสมอใช้ถังรองรับขยะแบบมีฝาปิดทั้งหมดและการจัดประกวดหมู่บ้านสะอาด

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน พบว่า

1) ด้านการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการได้รับข้อมูลข่าวสารและเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจรของชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือชุมชนมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมประชาคม เพื่อเสนอปัญหาและความต้องการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนร่วมกับคณะกรรมการชุมชน และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการมีส่วนร่วมในการวางแผนงานโครงการ เพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของมะลิวัลย์ สีหะวงษ์ (2560: บทคัดย่อ) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายดง พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจรของ องค์การบริหารส่วนตำบลได้โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของถนอมขวัญ พันธสันทิต (2550: บทคัดย่อ) การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ่อทอง พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการวางแผนและตัดสินใจมากที่สุด รองลงมาคือด้านรับรู้สถานการณ์และสภาพปัญหา และด้านการทำกิจกรรมโครงการ โดยในด้านด้านการวางแผนและตัดสินใจประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และในด้านการทำกิจกรรมโครงการประชาชนได้เข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการของเทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย

2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการคัดแยกประเภทขยะ เช่น เศษกระดาษ พลาสติก ขวดแก้ว หรือขยะ มีพิษ กอนนำไปทิ้งลงถังขยะ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือการมีส่วนร่วมเสียค่าธรรมเนียมในการบริการการจัดเก็บขยะมูลฝอย มีการนำขยะมูลฝอยในครัวเรือนมาทำเป็นปุ๋ยหมัก หรือนำหมักจุลินทรีย์ชีวภาพ และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือชุมชนมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมของอาสาสมัครปลอดขยะในการรณรงค์ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสร้อยญา ตันศิริ (2554: บทคัดย่อ) การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแพร่ อำเภอเมืองจังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแพร่ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในระบบการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองแพร่ในขั้นตอนที่หนึ่งคือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาสาเหตุของปัญหาขยะ และการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมร่วมกับเทศบาลเมืองแพร่ และในขั้นตอนที่สามคือการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงานการแก้ไขปัญหาขยะ

3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการลดขยะมูลฝอย เช่น ขวดแก้ว หรือถุงพลาสติกที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือการไม่ทิ้งขยะลงถนน แม่น้ำลำคลองหรือใต้ถุนบ้าน ทำให้ถนน แม่น้ำลำคลองและใต้ถุนบ้านสะอาด และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนแล้วนำไปขายเพื่อเพิ่มรายได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของชานนท์ สุธัสกุล (2550: บทคัดย่อ) กล่าวว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลนครยะลาในระดับมาก และเมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมระดับมาก จำนวน 2 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

4) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า คือชุมชนมีส่วนร่วมในการตอบแบบประเมินผลการปฏิบัติงานพนักงานรักษาความสะอาด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือท่านมีส่วนร่วมประเมินผล การเก็บ การขนส่ง ลำเลียงและการกำจัดขยะมูลฝอยของรถเก็บขยะ และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการแจ้งให้คณะกรรมการหมู่บ้านทราบ เมื่อพบเห็นถังขยะชำรุดหรือไม่เพียงพอต่อการใช้งาน สอดคล้องกับงานวิจัยของพิศพร ทศนาและโชติ บติรัฐ (2558: บทคัดย่อ) กล่าวถึงประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือมีการนำผลของการประเมินผลไปแก้ไข เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการ ขยะมูลฝอยอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถรับรู้ถึงผลการดำเนินงานที่ทางเทศบาลได้จัดทำขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรส่งเสริมชุมชนในการคัดแยกประเภทขยะลงถังขยะอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง ประเภทขยะเปียกและขยะแห้ง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นอุปนิสัยและเป็นที่ยอมรับของชุมชนต่อไป

2. ชุมชนควรมีการประชุมสัมพันธในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยอย่างสม่ำเสมอ ช่วงเวลาในการจัดเก็บขยะ เพื่อป้องกันสัตว์เลื้อยมาคุ้ยขยะมูลฝอยสร้างความสกปรกและส่งกลิ่นเหม็นในชุมชน

3. ควรส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาขยะมูลฝอย เพราะผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการแจ้งให้คณะกรรมการหมู่บ้านทราบ เมื่อพบเห็นถังขยะชำรุดหรือไม่เพียงพอต่อการใช้งาน

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยในเชิงบูรณาการเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่เกิดจากขยะ เพราะขยะมูลฝอยสามารถแปลงเป็นสินค้าและเพิ่มมูลค่าอันก่อให้เกิดรายได้กับชุมชน

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มจัดการขยะของชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการจัดการขยะในภาพรวมต่อไป

3. ควรมีการถอดบทเรียนเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร เช่น การกำหนดนโยบาย การปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้อง กิจกรรมการคัดแยกขยะ ระบบการเก็บขนขยะ การกำจัดขยะด้วยวิธีที่เหมาะสม และควรเผยแพร่เป็นตัวอย่างที่ดี (Best practice) สามารถขยายผลและปรับใช้ในพื้นที่ที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2551). **สรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2551**. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2548). **มาตรฐานการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กัลยา สันมาแอ. (2550). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**

- จารุวัฒน์ ดิงหงะ. (2561). แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ตำบลรัชฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต**, 14(2).
- ชานนท์ อยู่สกุล. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนเทศบาลนครยะลาในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลนครยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา. **การศึกษานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณอมขวัญ พันธุ์สนธิ. (2550). การมีส่วนในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี. **การศึกษานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ: วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิศิพร ทศนา และ โชติ บดีรัฐ. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก. **รายงานสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15**. มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ.
- มะลิวัลย์ สีหะวงษ์. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท้ายดง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์. **รายงานการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 17**. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สร้อยญา ตันศิริ. (2554). การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแพร่ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่. **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่**.
- วิกรม กรมดิษฐ์. (2554). **ขยะปัญหาของโลก ใน เอกสารความรู้ สดร. ลำดับที่ 5 ปีงบประมาณ 2554**. กรุงเทพฯ: สถาบันดำรงราชานุภาพ.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). **Participation's place in rural development Seeking clarify through specificity**. n.p.
- Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd Ed. New York. Harper and Row Publications.